

פסקי קטן

סדרת ספרוני חינוך פיננסי לילדים
בנק ישראל

גְּבֵרַת מִטְבֵּעַ

סדרת ספרוני חינוך פיננסי לילדים בנק ישראל

פיננסיות מושכלות - כך הם יהפכו בחייהם הבוגרים לצרכנים נבונים יותר, שיודעים לקבל החלטות פיננסיות אחראיות ולדאוג לרווחתם הכלכלית.

הסדרה "כסף קטן" בהוצאת בנק ישראל נועדה ללמד את הילדים מושגים ועקרונות ראשוניים הקשורים להתנהלות נבונה עם כסף. הסדרה כוללת מספר ספרונים, המותאמים לגילאים הצעירים חמש עד עשר שכל אחד מהם עוסק בנושא אחר מתחום החינוך הפיננסי: עידוד לחיסכון, התנהלות צרכנית נבונה, שימוש באמצעי תשלום ותולדות המטבע.

כהורים ומחנכים אנו רוצים ללמד את ילדינו את כל מה שהם צריכים לדעת כדי להפוך לבוגרים עצמאיים ומצליחים שיידעו לקחת אחריות על עתידם הכלכלי.

התנהלות נכונה עם כסף היא אחת ממיומנויות החיים החשובות בחיי היומיום של העולם המודרני ההופך ליותר ויותר מורכב, ובכל זאת אנו לא תמיד נוטים ללמד את ילדינו נושאים כלכליים.

הרגלים קל יותר לסגל מגיל צעיר, ולכן ככל שנקדים ללמד את הילדים מהו כסף, איך מתנהלים איתו, וכיצד מקבלים החלטות

רגע של חינוך פיננסי

בסוף כל אחד מהספרונים תמצאו נקודות לשיח עם הילדים על הסיפור ועל התובנות העולות ממנו.

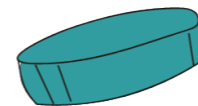
סַחַר חֵלִיפִין

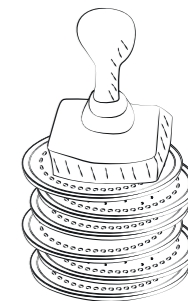
גברת מטבע

תודתנו לכל מי שסייע וייעץ בהכנת הספרונים, ובמיוחד:
ליחידה האחראית על חינוך פיננסי במחלקה לתקשורת, הסברה וקשרי קהילה בבנק ישראל
על ייזום הפרויקט והתכנים.
לד"ר הדסה קפלן על כתיבת הסיפורים המחורזים.
לשלי שטייר כהן מחברת "דיאלוג - ייעוץ ארגוני, מחקר והדרכה בע"מ" על האיורים והעיצוב.
לרוזי ארביב, מייסדת החברה "פלנטי לחינוך פיננסי", על הליווי הפדגוגי בכתיבת הספרונים
ועל כתיבת הדיון ומערכי השיעורים הנלווים אל הסיפורים.
לרותי זקוביץ על העריכה.
למנאל סעאבנה על תרגום הסדרה לשפה הערבית.

חפשו בכל צמד עמודים
את המטבע הטורקיז...

כל הזכויות שמורות © לבנק ישראל 2023
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע,
לשדר או לקלוט בכל דרך אחרת כל חלק שהוא מהחומר המופיע
בספרונים ללא רשות מפורשת מראש ובכתב של בנק ישראל

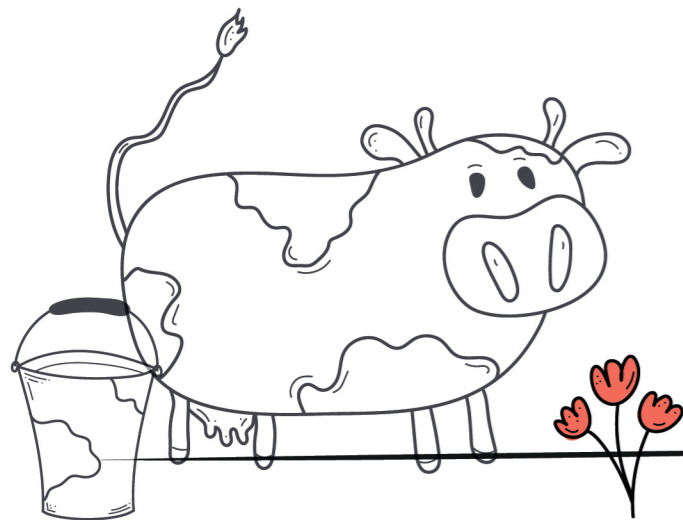

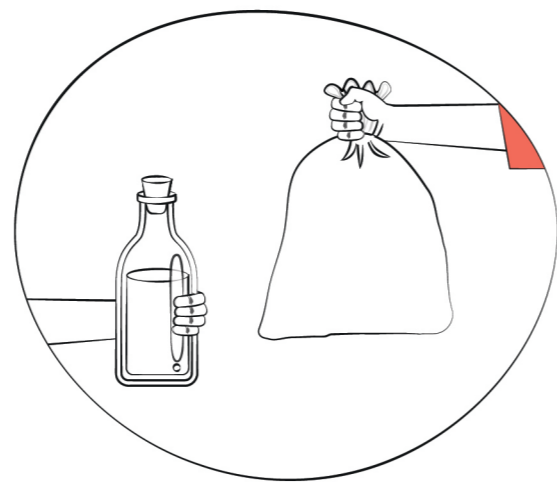
מר אופה - נפשו חפצה
בפת לחם עם ביצה.
ללולן האיש הלך
ואמר לו:

"לחם קח;
בתמורה תתן ביצים.
נהיה אז שנינו מרצים".

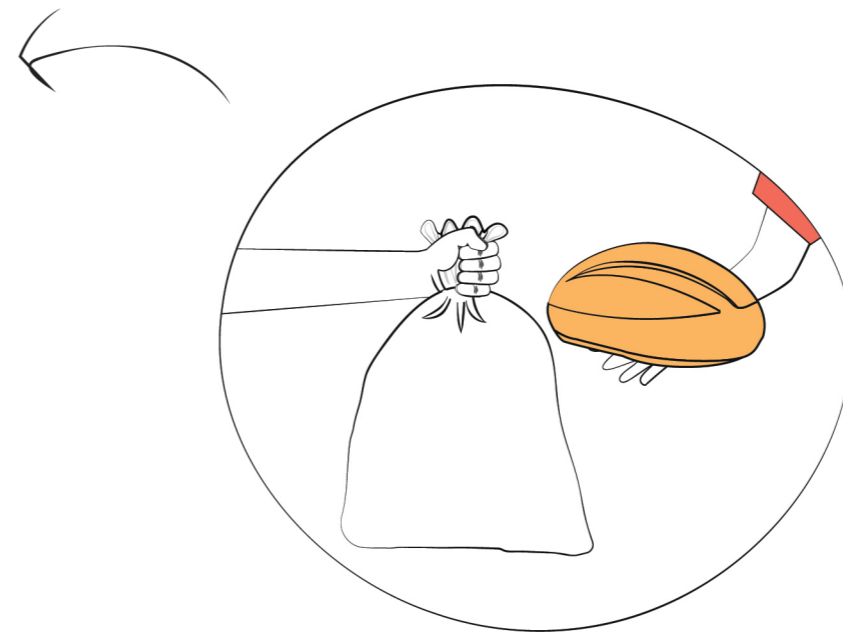
”לחלבן אתן כפר
לחם חם”, כך הוא אמר.
אך החלבן טען: ”רופא
לא מרשה לי מאפה.”
מר אופה המאכזב,
איך יזכה בכוס חלב?

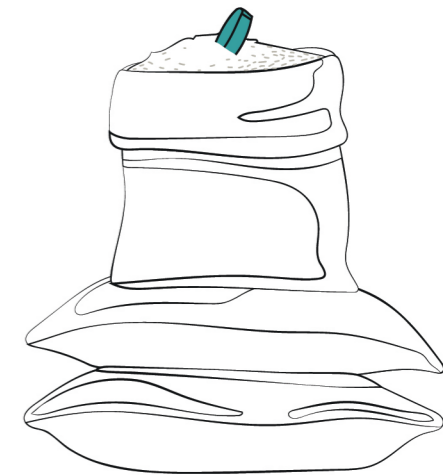
מר אופה אמר: ”עכשו
חסרה לי כוס חלב.”
(אחרי כריך אהב
לקנח בחלב).

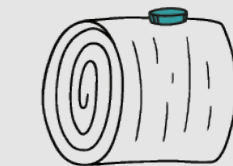
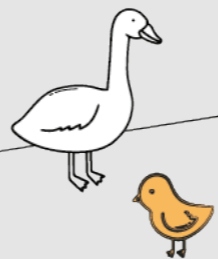
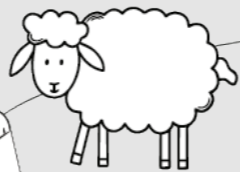
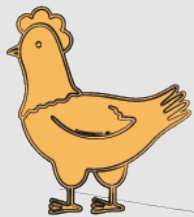
”קח שק ארז, ועכשו
תן בבקשה חלב.”

”יש לי רעיון!”, אמר,
ומהר אל האפר.
הוא החליף עם האפר
שק של ארז בכפר,
ואחר כך, מאשר,
אל אותו חלבן חזר.

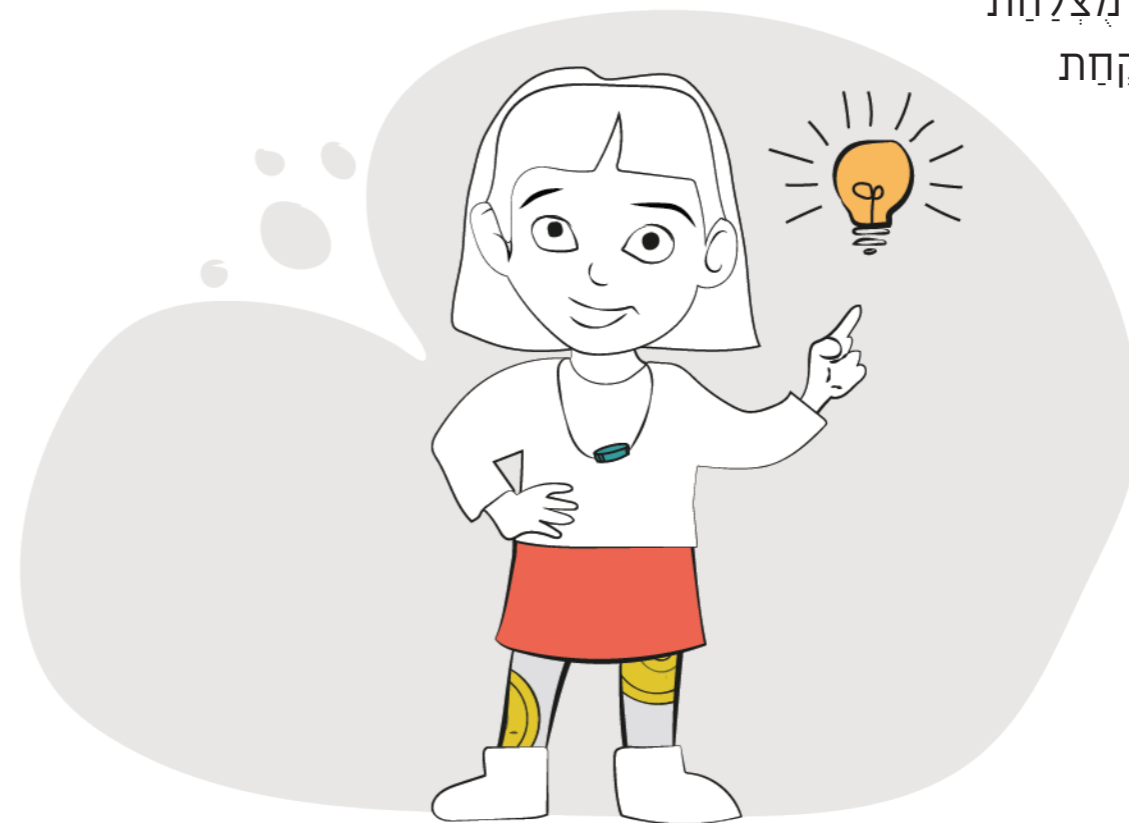
יש לנוע בדרכים,
כדי לרכש מה שצריכים,
למצא אדם שבדיוק
למה שיש לך זקוק.
ואיך לקבע לו מחיר?
וכמה עודף להחזיר?

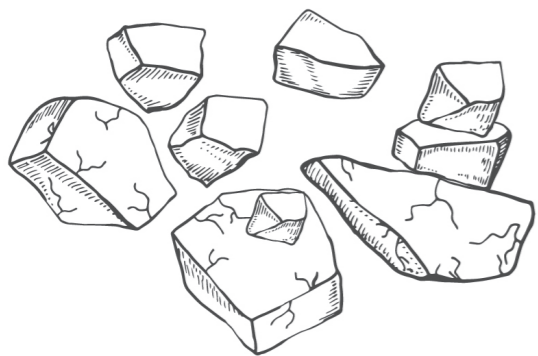
כך לפני הרבה שנים
אנשים היו קונים.
זוהי דרך מסבכת;
היא קשה ומפרכת:

משלמים בסחורות
ובמתכות יקרות

מרת מטבע אז הגיעה
ודבר חדש הציעה:
"אם נמצא סחורה מצלחת
שכל איש רוצה לקחת
תפתר הבעיה".
וככה באמת היה.

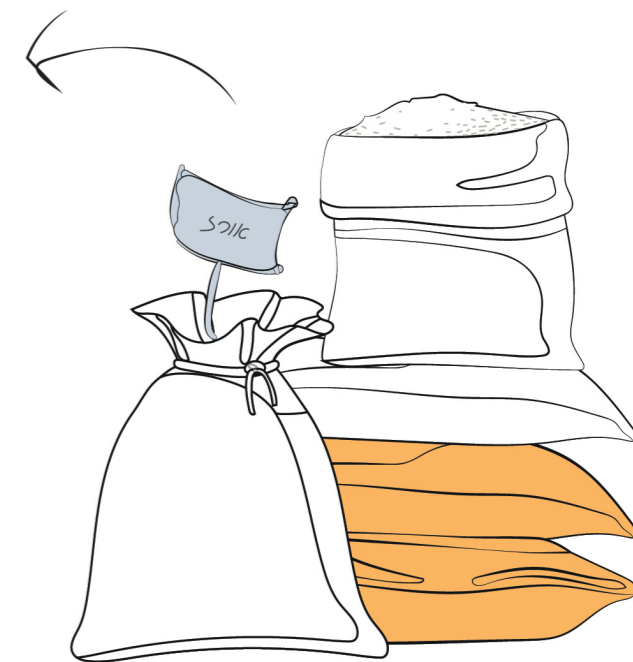

מֶלַח*, אֶרֶז, או כֶּתֶנֶה
 צְדָפִים יָפִים או אֶפּוֹנָה.
 וּלְבִסּוֹף מָצְאוּ סַחֲוֹרָה -
 פְּתִיתֵי מַתְכֵת יִקְרָה.

*מֶלַח - Salt בְּלֶעֶז, הַמְקוֹר לַמְלָה Salary (מִשְׁכֶּרֶת)

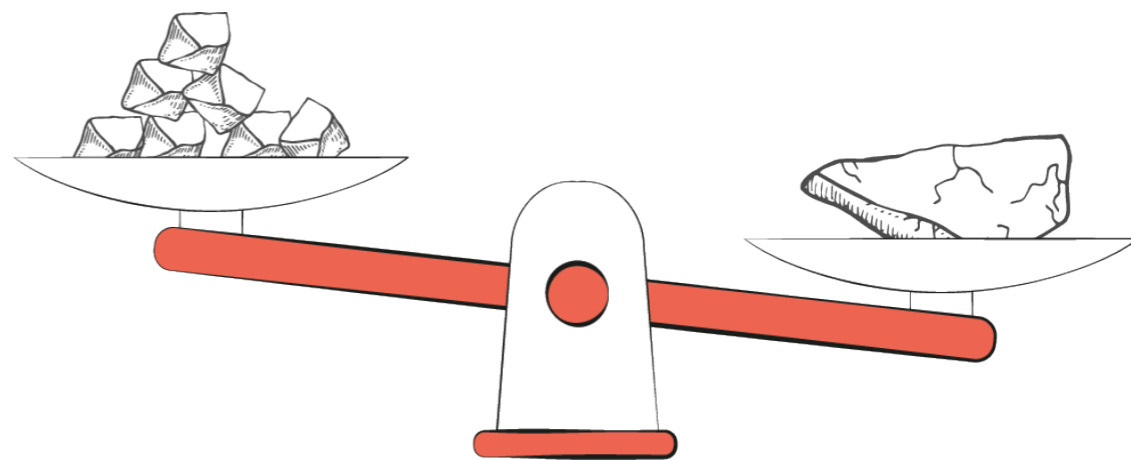
אֵז חִפְשׁוּ דְבָרִים שׁוֹנִים
 בְּהֵם כָּלֶם מְעַנְיָנִים:
 שְׁלַחֲלֵק אוֹתָם נִתֵן
 לְמִשְׁקֵל יוֹתֵר קָטָן:

אבל השטה היתה די מעיקה:
לקחת מאזנים לכל עסקה.
גם נתן לזיף בקלות בשקילה.
(רמאים - מה לעשות - יש בכל קהלה).
צריך אפוא לודא ולבדק
שהשקילה מתנהלת כחק.

את אלה כלם רוצים לקבל.
זה מחזיק מעמד ולא מתקלקל.
גושים של מתכת נתן גם לשקל**
לחתך לנתחים - קטן וגדול.

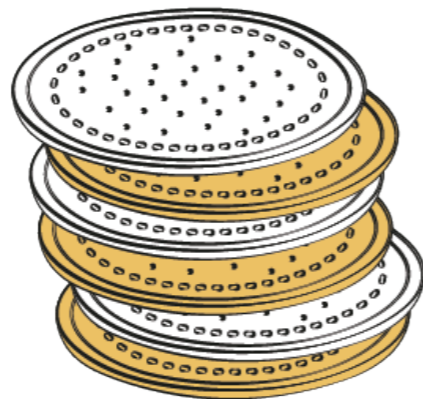
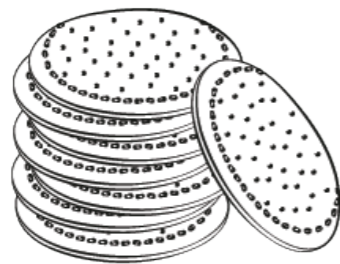
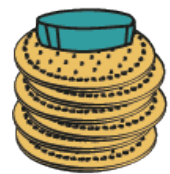
**לשקל - המקור למלה שקל, שם המטבע הישראלי.

ראשית המטבע

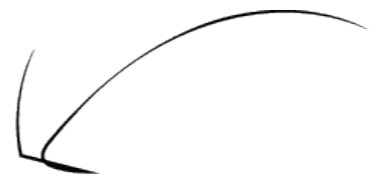

לכן גברת מטבע חפשה מעכשו
גורם שאפשר לסמך עליו -
מדינה ששולט בה מלך הגון,
שכלם מכבדים ונותנים בו אמון.

את המתכת התיך ויצק
למכלים במשקל מדויק.
נוצרו גושים במשקלות שונים -
גדולים, בינוניים וקטנים.

בממלכת לידיה שבאסיה הקטנה
משל מלך ישר שברך בתבונה***.
הוא אסף את פתיתי הכסף והזהב
שהלכו בארצו בין כל נתיניו.

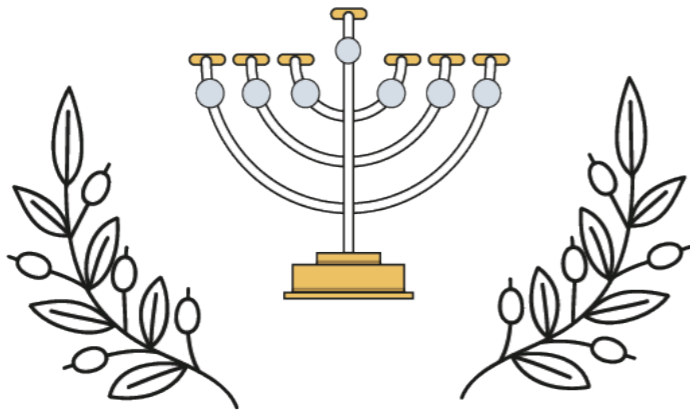
*** מלך שמשל במאה השביעית לפני הספירה.

במטבעות השתמשו בלי לחשש,
כי משקלם הבטח מראש.

לאחר מכן טבע את חותמו
על כל גוש וגוש, ויצג כך את שמו,
כסימן המעיד שנכון המשקל
של כל המעות בלי יוצאת מן הכלל.

זאת ועוד: מאז ועד היום
המטבע משמש גם סמל לאם.
הוא מעיד על רבונות ועצמאות של העם,
כמו המנון וכמו דגל מאחד את כלם.

בהמשך, כך גברת מטבע ספרה,
חדלו להשתמש במתכת יקרה.
עברו למתכת זולה וזמינה,
שעם החותמת הייתה אמינה.

אמרה אז גברת מטבע: אפשר
את ערך הכסף לרשם על נייר,
ואת הנייר נתן להכניס
לתוך הארנק ואפילו לכיס.

שק מטבעות כבד על הגב
גם קורץ לכל גנב.

השטרות מיצגים את העם וערכיו
תרבותו ואישים מובילים בתולדותיו.

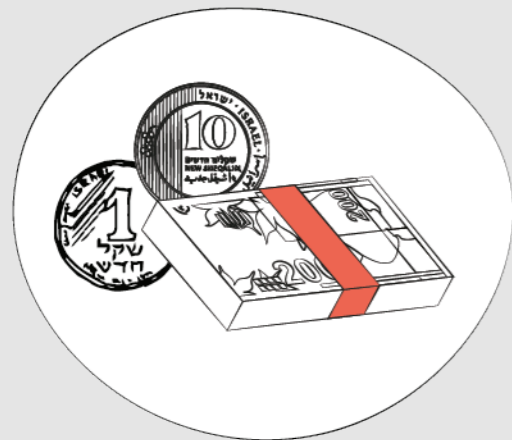

השטר הוא הרי קל מאד לסחיבה,
וגם לא קשה לשמרו מגנבה.
כך בכל העולם התפתחו השטרות,
ונדרש אמון כדי לקנות בם סחורות.
וכדי להגן על השטר מזיפנים
שלב בנק ישראל בתוכו סימנים.

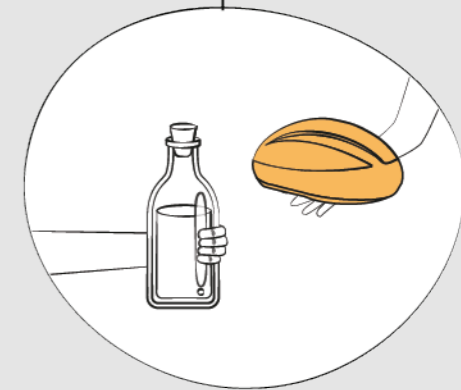
ספורנו התחיל במסחר חליפין
החלפת סחורות בעקיפין.

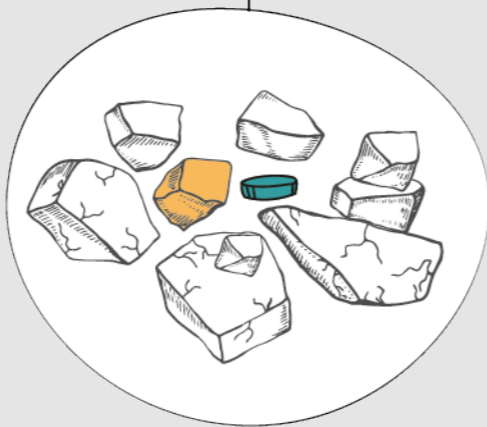
ובהמשך מתכות יקרות.

אחר כך שמשו סחורות נבחרות,

לבסוף נוצרו מטבעות ושטרות
לשם רכישת שרותים וסחורות.

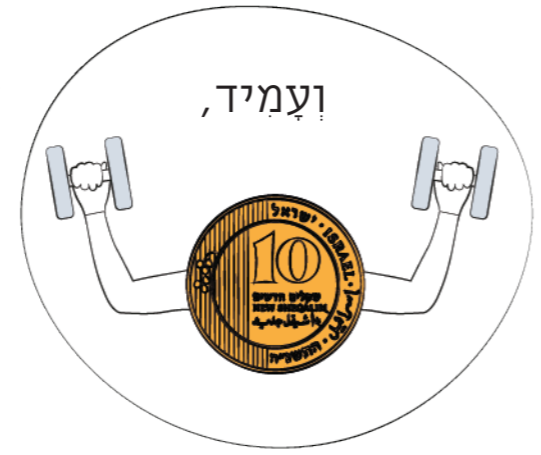
וסביר, חברים, שבעוד זמן קצר
בכסף דיגיטלי נרכש כל מוצר.

העולם מתקדם בצעדים מהירים.
אמצעי תשלום חדישים נוצרים -
כגון קבץ מחשב שעובר כך מיד
בישום המורד למכשיר הניד.

בְּכֹל אֲמָצְעֵי שְׁנֵתָן בּוֹ לִקְנוֹת
נִשְׁמָרִים בְּקִפְיָה כַּמָּה עֲקָרוֹנוֹת:

*** כדי לחזק את האמון - הסמכות להדפיס שטרות נתנה ברב המדינות לבנק המרכזי, שהוא עצמאי ואינו תלוי בממשלה.

בואו נתרא אפ הילדים:

שאלו את הילדים מה הם למדו מגברת מטבע. אם יתברר שהם הכירו וציינו אחד משלושת הערכים האמורים, התחילו בו ועזרו להם להגדיר אותו ולהביא דוגמאות מן הסיפור לביטוי.

המלצה: הואיל והסיפור "גברת מטבע" מלא תובנות, כדאי להקריא אותו מספר פעמים, ובכל פעם להצביע על תובנה או דוגמה אחרת, כדי לאפשר לילדים להסיק ממנו כמה וכמה מסקנות.

המטבע כאמצעי תשלום

דוגמאות להחלפת חפצים: החלפת ספרים לאחר קריאתם, מדבקות או קלפי משחק, החלפת צעצועים עד ליצירת אוסף, שוק קח-תן, שוק יד שנייה וכדומה.

דוגמאות ל"שווי כסף" שניתן לרכוש תמורתם חפצים או שירותים: קופונים של בתי מסחר לשם קנייה בהם או קבלת הנחה; כרטיסי "גיהוץ" במתחמי אטרקציות וכד'. למדו את הילדים להסתכל על אלו לעיתים באופן ביקורתי ולבדוק אם אלו אכן נחוצים ועונים על צורך.

✦ **שאלו את הילדים:** אילו מצאתם את עצמכם על אי בודד ובידיכם מזוודה של כסף - מה הייתם יכולים לעשות בו?

חדדו את המסר שערך הכסף נגזר מהסחורות והשירותים שניתן לרכוש באמצעותו, ושטר שאין נותנים בו אמון אינו אלא פיסת נייר.

✦ חפשו יחד עם הילדים סיטואציות בחיים שבהן, כמו גברת מטבע, משתמשים ב"סחר חליפין" או בחפץ בעל ערך שאינו כסף אך ניתן לקבל תמורתו דברים.

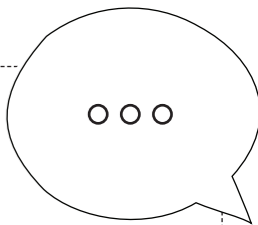
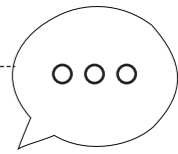
סימני ביטחון על השטרות

✦ שאלו את הילדים מה ניתן לעשות אם השטר שבידם מזויף.

הסבירו ששטר מזויף הוא חסר ערך, ולכן חשוב להכיר את סימני הביטחון.

✦ שאלו את הילדים אם הם מכירים סימנים שיכולים להעיד אם הכסף אמיתי או מזויף?

הציגו לילדים את סימני הביטחון המשולבים בשטרות הכסף של היום. הביאו שטר כסף אמיתי ונסו לזהות ולחפש את הסימנים השונים יחד איתם. תמצאו את המידע באתר האינטרנט של בנק ישראל (www.boi.org.il) בלשונית 'מידע ושירות לציבור', תחת הכותרת המזומן שלנו'.

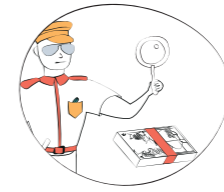
רגע של חינוך פיננסי:

שוחחו אפ הילדים על הסיפור והמסרים העליון ממנו:

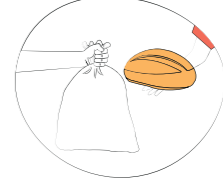
בעקבות סיפורה של גברת מטבע - נהלו שיח על ערכים שונים הקשורים בכסף:

מנהיגים וגיבורי תרבות המונצחים על שטרות ומטבעות בישראל ואף במדינות אחרות.

החשיבות של אמון במטבע ושל שמירה על ערך הכסף; סימני ביטחון על השטרות של ימינו - עידוד ערנות לתרמיות וזיופים ובחינה של שטרות הכסף שמקבלים.

המטבע כאמצעי תשלום וגלגוליהן של שיטות התשלום השונות מימי קדם ועד ימינו.

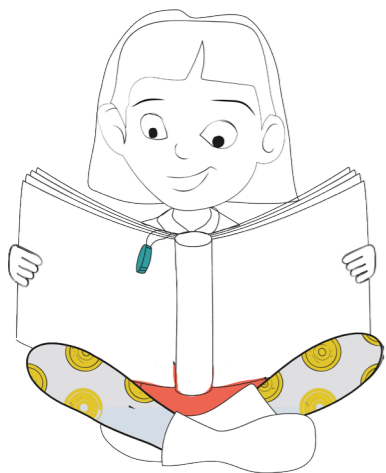
סדרת הספרונים כסף קטן, בהוצאת בנק ישראל, נועדה לסייע להורים ולמורים לשוחח עם הילדים, בגילאי חמש עד עשר על כסף ולהקנות להם מיומנויות פיננסיות בסיסיות.

גברת בוחרת -

תסייע ללמד את הילדים כיצד לקבל החלטות צרכניות נבונות: להבדיל בין מה שרוצים למה שצריכים, להשוות מחירים לפני שקונים, ולא להתפתות לרכישת מותגים יקרים מדי.

גברת מטבע -

תספר לילדים על גלגולו של הכסף ומשמעותו - מהתקופה שבה היה סחר חליפין ועד לצורות השונות של הכסף בעולם של ימינו.

מר חסכן ומר בזבזן -

יסייעו להסביר לילדים את חשיבות החיסכון לעתיד - איך לחסוך כסף כדי להשיג את המטרות שלנו, מדוע חשוב לדחות סיפוקים, וכיצד להימנע מהוצאות מיותרות.

מר תשלום -

יסייע להסביר לילדים איך מרוויחים כסף, איך הוא מגיע אלינו מתוך המכשיר שבקיר, וכן איך משלמים בכרטיס אשראי או באפליקציית תשלום.

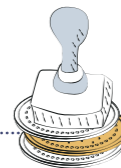
לפעילויות נוספות הקשורות לספרונים סרקו את הקוד, או היכנסו לאתר בנק ישראל בכתובת www.boi.org.il

הערכים והדמויות שעל השטרות

- שאלו את הילדים אם הם מכירים דמויות המופיעות על שטרות. אם כן - את מי ומה היה תפקידן? הסבירו לילדים כי על השטרות מצויים דמויות של אנשים משמעותיים בבניית המדינה, ההתיישבות התרבות והמסורת.
- התחילו מהשטרות של היום. שאלו אותם מיהן הדמויות ומה משותף להן? הראו לילדים כי בצד שעליו נראית הדמות מופיעים תמיד, בשוליים, שמה, ותאריכי לידתה ופטירתה, וכי בצדו השני של השטר מובא טקסט או ציור הקשור לפועלה.

<p>מטבע או שטר מזויף כמוהו כנייר חסר ערך, ולכן חשוב להכיר את סימני הביטחון שעל השטרות כדי לוודא באמצעותם שהשטרות שאנו מקבלים אמיתיים.</p>	<p>המטבע הוא גם סמל ריבונות ועצמאות של מדינה (כמו המנון, סמל ודגל), ובעיצובו ניתן ביטוי לאישים מרכזיים וערכים בהנהגתה ובתרבותה ולאירועים ומקומות חשובים בתולדותיה.</p>	<p>לבנק ישראל הסמכות הבלעדית להנפיק מטבעות ושטרות, משום שהוא גוף עצמאי, בלתי תלוי ולא פוליטי. מתפקידו לדאוג שערכו של הכסף הישראלי והאמון במטבע יישמרו.</p>	<p>הכסף משמש לרכישת סחורות ושירותים. היכרות עם ההיסטוריה של הכסף מסייעת לנו להכיר את דרכי התשלום, המתפתחות ומשתנות כל הזמן. אמצעי תשלום יעיל צריך להיות נוח, זול (כשלעצמו), ניתן לחלוקה וכזה שנותנים בו אמון.</p>
--	---	---	--

כסף קטן

סדרת ספרוני חינוך פיננסי לילדים

בנק ישראל

הסדרה "כסף קטן" בהוצאת בנק ישראל נועדה ללמד את הילדים מושגים ועקרונות ראשוניים הקשורים להתנהלות נבונה עם כסף. הסדרה כוללת מספר ספרונים, המותאמים לגילאים הצעירים (חמש עד עשר). כל ספרון עוסק בנושא אחר מתחום החינוך הפיננסי: עידוד לחיסכון, התנהלות צרכנית נבונה, שימוש באמצעי תשלום ותולדות המטבע.

גברת מטבע תספר לילדים על גלגולו של הכסף ומשמעותו - מהתקופה שבה שימש סחר חליפין ועד לצורות השונות של הכסף בעולם של ימינו.

בואו ללמוד עם גברת מטבע: מה עשה האופה הקדמון כשרצה לאכול כריך? כיצד שילמו פעם במלח ובמתכות יקרות? מי המציא את המטבע הראשון בעולם? וכיצד נולדו שטרות הכסף?

